

Milí čtvrtáci!

Tvořivé úkoly z minulého týdne asi nepadly na úrodnou půdu! Přemýšlela jsem proč: možná jsem jen zapomněla poprosit, abyste mi své výtvary poslali? Nebo jste do tvoření neměli chuť a odvahu? Anebo – říkala jsem si – jsou mnozí z vás zaměstnání intenzivní přípravou na přijímací zkoušky na víceleté gymnázium. A tak jsem se rozhodla, že se tento týden zkusíme i zde k těm přípravám připojit. Jak? Možná bude součástí zkoušky i všeobecný přehled. A tak zkusíme zapátrat, co se vlastně dělo v jiných oborech než v hudbě v té době, kdy žili hlavní představitelé klasicismu – Haydn, Mozart a Beethoven. Připomeneme si, kdy žili:

Josef Haydn: 1732 – 1809

Wolfgang Amadeus Mozart: 1756 – 1791

Ludwig van Beethoven: 1770 – 1827

Ve stejném roce jako Haydn se narodil George Washington, který byl roku 1789 zvolen prvním prezidentem Spojených států amerických. To už byli na světě všichni tři naši skladatelé. Do doby, kdy žili, tedy spadá **vznik USA**.

Jich se ale více týkalo, kdo tehdy vládl v Rakousku Uhersku. Při narození Haydna to byl ještě Karel III., ale už když Haydnovi bylo 8 let, nastoupila na trůn Marie Terezie – ta, co roku 1774 zavedla **povinnou školní docházku!** To už Mozartovi bylo 18 let. Jako dítě se moc do školy nenachodil, když cestoval s otcem a sestrou po světě a koncertoval – třeba zrovna před Marií Terezií! Po její smrti v roce 1780 se vlády ujal Josef II.. Hned na podzim roku 1781 udělal dvě důležité věci: vydal **toleranční patent** (byla dovolena i další náboženská vyznání kromě římskokatolického) a **zrušil** v českých zemích **nevolnictví**. Josef II. zemřel ale už v roce 1790 - Mozart složil k příležitosti korunovace jeho nástupce Leopolda II. operu La clemenza di Tito. Korunovace Leopolda na českého krále proběhla v roce 1791, sám Mozart téhož roku v prosinci umírá. Ani Leopold však nežil dlouho, jen do roku 1792, takže Haydn i Beethoven zažili ještě dalšího panovníka, Františka I.

Velké změny se v této době odehrávaly také ve Francii, kde proběhla **Velká francouzská revoluce** (počínaje rokem 1789) a poté bylo období napoleonských válek – to už se netýkalo zdaleka jen Francie: **Napoleonovi** vojáci vtrhli i do Vídně – a právě toho dne zemřel Josef Haydn. O několik let dříve (1803-4) se se vztahem k Napoleonovi vyrovnával Beethoven – svou 3. symfonií s názvem Eroika – hrdinská nejprve věnoval Napoleonovi, protože se domníval, že bojuje za zájmy lidu. Když se ale Napoleon nechal korunovat císařem, Beethoven věnování vymazal a napsal nové: památce hrdinů. Nakonec však věnoval symfonii svému mecenáši Lobkovicovi.

V českých zemích dochází zhruba v poslední třetině 18. století k procesu, který je nazýván **české národní obrození** – v první řadě šlo o zachování a povznesení českého jazyka. Nejdůležitějšími jmény této epochy jsou Josef Dobrovský (napsal českou gramatiku) a Josef Jungmann (česko – německý slovník, ale až po roce 1830). Ve spodní části Václavského náměstí stála v letech 1786 – 1789 tzv. Bouda – divadlo, ve kterém se hrálo česky (v ostatních divadlech se hrálo německy nebo se zpívaly italské opery). V roce 1790 založil V. M. Kramerius Českou expedici – nakladatelství českých knih a novin, taktéž knihkupectví, které se stalo centrem obrození.

A co vlastně „v době klasicismu“ lidé znali a uměli?

Tak třeba hromosvod – kterému se říkalo spíše **bleskosvod**: u nás ho sestrojil roku 1754 Prokop Diviš, ve Filadelfii roku 1760 Benjamin Franklin – jeho bleskosvod se dal prakticky využít, v Česku byl první takový vztyčen roku 1775 na zámku v Měšicích.

V roce 1765 sestrojil James Watt **parní stroj**, první vůz pohybující se silou páry se rozjel ve Francii r. 1769. První lokomotiva na kolejnicích se objevila ale až roku 1804. Na našem území zkonstruoval první vůz na páru Josef Božek a předvedl ho roku 1815 v Královské oboře.

Roku 1783 se vznesl první létající stroj! Byl to horkovzdušný **balón** s ovčí, kachnou a kohoutem na palubě.

Lidé také stále víc pronikali do světa **elektriny** – roku 1800 sestavil Ital Alessandro Volta první opravdový zdroj elektrického napětí (Voltův článek, vlastně takovou první baterii). Haydn a Beethoven v té době ještě žili, ale že by si na své noty posvětili elektrinou... k tomu bylo opravdu ještě daleko.

Vraťme se do roku 1787: v té době měla v Praze premiéru Mozartova opera Don Giovanni, ale téhož roku Mozart dokončil i skladbu, která je z jeho díla asi nejpoblábnější: **Malou noční hudbu**. A protože před těmi přijímačkami musíte taky občas relaxovat, můžete si ji poslechnout (1. větu) v tomto legračním zpracování:

<https://www.youtube.com/watch?v=pShXaXdzm4Q>